

TIESU PRAKSE EIROPAS INTEGRĀCIJAS JAUTĀJUMOS

Avots: www.jura.uni-goettingen.de/Schmitz

1. shēma

Eiropas Kopienu¹ Tiesas nozīmīgākie nolēmumi²

(aktualizētā 2011.gada redakcija)

Iepriekšēja piezīme

Ņemiet vērā, ka Eiropas Savienības tiesības pieder pie Kontinentālās Eiropas, nevis Anglosakšu (*common law*) tiesību loka. Tiesas nolēmumos tiesības tiek iztulkotas, taču tās netiek radītas no jauna. Tiesu nolēmumi nav saistoši turpmākajai tiesu praksei. *Eiropas „case-law“ (precedentu tiesības) to patiesajā nozīmē nemaz nepastāv*. Precedentu tiesību doktrīna ("stare decisis") nevar tikt attiecināta uz Eiropas Savienības Tiesu (agrāk – Eiropas Kopienu Tiesa¹). Tas ietekmē tiesu prakses izmantošanu. EST gan bieži atsaucas uz iepriekšējiem nolēmumiem, taču parasti tas notiek virspusēji, atsaucoties uz dažiem dogmatiski svarīgiem secinājumiem, nevis nolēmumu kopumā, un neņemot vērā konkrētā nolēmumā pamatā esošos lietas faktiskos apstākļus. Ar savu tiesu praksi tā strādā kā jebkura kontinentālās Eiropas tiesa, nevis kā *common law* tiesību lokam piederoša tiesa, kas strādā ar savām precedentu tiesībām. Ne reti, ņemot vērā ģenerālvokātu vai tiesību zinātnē izteikto kritiku, tā atkāpjas no iepriekšējās judikatūras. Zinātniskajai darbībai tās veiktā tiesību iztulkošana gan ir būtiska, taču ne saistoša, jo tā tāpat kā citu tiesu sniegtā interpretācija var būt nepareiza. Juristiem tas nozīmē: EST judikatūra ir jāzina, taču *norāde uz EST nolēmumu nevar aizstāt paša jurista sniegto juridisko argumentāciju!*

Kopienu (Savienības) tiesību pamati un šo tiesību īstenošana			
Lietas nosaukums	Gads	Galvenās tēzes	Avots
Van Gend & Loos (lieta 26/62)	1963	<ul style="list-style-type: none"> Kopienu tiesību sistēmas patstāvība Kopienu primāro tiesību tiešā piemērojamība 	Sammlung (= Slg.) 1963, 1 ³ HV ⁴ , 1
Costa/ENEL (lieta 6/64)	1964	<ul style="list-style-type: none"> Kopienu tiesību pārākums - arī pār <i>vēlākām</i> nacionālajām tiesībām EKT prejudiciāla nolēmuma sniegšanas procedūrā ir „jāizšķetina“ jautājums par līguma noteikumu iztulkošanu 	Slg. 1964, 1251 HV, 33
Intern. Handelsgesellschaft (lieta 11/70)	1970	<ul style="list-style-type: none"> Kopienu tiesību pārākums arī pār nacionālajām konstitucionālajām tiesībām - arī pār nacionālajām pamattiesībām - tomēr: pamattiesību aizsardzība Kopienu tiesībās! 	Slg. 1970, 1125 HV, 35
Leberpfennig (lieta 9/70)	1970	<ul style="list-style-type: none"> attiecībā uz dalībvalstīm pieņemto nolēmumu tiešā piemērojamība par labu pilsonim - ciktāl nolēmumi ir beznosacījuma un pietiekami skaidri 	Slg. 1970, 825 HV, 7
Ratti (lieta 148/78)	1979	<ul style="list-style-type: none"> direktīvu tiešā piemērojamība par labu pilsonim pēc direktīvu ieviešanas termiņa beigām⁵ - ciktāl direktīva ir beznosacījuma un pietiekami skaidra 	Slg. 1979, 1629 HV, 9

¹ Piezīme: Ņemiet vērā, ka šīs institūcijas nosaukums latviešu valodā ir „Eiropas Savienības Tiesa” („EST”). Līdz 2009. gada decembrim, kad spēkā stājās Lisabonas Līgums, tas bija „Eiropas Kopienu Tiesa” („EKT”). Tāpēc turpmāk latviešu valodas teksta versijā attiecībā uz tiesas darbību pagātnē vai pieminot atsevišķus tiesas spriedumus, kas pieņemti līdz 2009. gada decembrim, ir jālieto attiecīgi vecais nosaukums un vecais saīsinājums. Angļu un vācu valodā no šīs terminoloģiskās problēmas var izvairīties, lietojot ne tik precīzo, bet pareizo, neoficiālo, bet bieži sastopamo apzīmējumu attiecīgi „European Court of Justice” („ECJ”) un „Europäischer Gerichtshof” („EuGH”).

² Vairākumā gadījumā tie saskaņā ar ESDL 267. pantu (agrāk EKL 234. pantu un EEKL 177. pantu) ir pieņemti prejudiciāla nolēmuma sniegšanas procedūras ietvaros.

³ EKT spriedumu Krājums (vācu valodā)

⁴ Nolēmumu Krājums *Hummer/Vedder*, *Europarecht in Fällen*, 4. izdevums, 2005. Daudzi nolēmumi ir atrodami arī nolēmumu apkopojumā *Pechstein, Entscheidungen des EuGH, Studienauswahl*, 5. izdevums, 2009; *Weatherill, Cases and Materials on EU Law*, 8. izdevums, 2007 un *Rambaud, Les grandes décisions de la jurisprudence communautaire*, 3. izdevums, 2007.

⁵ Skat. jau iepriekš EKT, lieta 41/74, *van Duyn*, Krājums 1974, 1337. Ņemiet vērā: tiešā piemērojamība netiek izmantota, lai *pasliktinātu* pilsoņa stāvokli (horizontālā iedarbība), EKT, lieta 152/84, *Marshall I*, Krājums 1986, 723 (= HV, 21. un turpm. lpp.); EKT, lieta C-91/92, *Faccini Dori*,

Simmenthal II (lieta 106/77)	1978	<ul style="list-style-type: none"> • Kopienų tiesību pārākuma iedarbība - piemērošanas pārākums: konfliktā esošas nacionālo tiesību normas nepiemērošana arī pirms likumdevējs, konstitucionālā tiesa, etc. to ir atcēlusi. - problemātiski: arī spēkā esamības pārākums? „Jaunu valsts likumdošanas aktu stāšanās spēkā tiek ierobežota tiktāl, cik tāl...”⁶ 	Slg. 1978, 629 HV, 36
Dt. Milchkontor (apv. lietas 205-215/82)	1983	<ul style="list-style-type: none"> • dalībvalstu veiktā Kopienų tiesību ieviešana - ieviešanas pienākums, kas izriet no EEKL 5. panta (vēlāk EKL 10. panta, šobrīd ESDL 4. panta trešās daļas) - ieviešana saskaņā ar nacionālajām tiesībām; taču tā nedrīkst ierobežot Kopienų tiesību piemērošanas jomu vai efektivitāti • principi prettiesiski izmaksāta Kopienų atbalsta atgūšanai - pamatā var tikt piemēroti nacionālajās tiesības noteikti, tiesiskai valstij raksturīgi noteikumi, kas liedz šādu atgūšanu (ņemot vērā tiesisko paļāvību, tiesiskā pamata zudumu, termiņus, iestādes apzināšanos par rīcības prettiesiskumu etc.) - taču Kopienų intereses ir „pilnībā jāņem vērā” 	Slg. 1983, 2633 HV, 205
Harz (lieta 79/83)	1984	<ul style="list-style-type: none"> • pienākums veikt iztulkošanu atbilstoši direktīvām⁷ 	Slg. 1984, 1921 HV, 29
Foto-Frost (lieta 314/85)	1987	<ul style="list-style-type: none"> • nacionālās tiesas nedrīkst pašas konstatēt Kopienų institūciju izdoto tiesību aktu spēkā neesamību - pamatojums: iespēja izmantot prejudiciāla nolēmuma sniegšanas procedūru; tiesību aizsardzības sistēmas iekšējā sakarība; Kopienų tiesību vienotība; tiesiskā drošība 	Slg. 1987, 4199 HV, 261
Busseni (lieta 221/88)	1990	<ul style="list-style-type: none"> • Līgumu savstarpējā sakarība - tāpēc vienota EEKL 177. panta (vēlāk EKL 234. panta, šobrīd ESDL 267. panta), EURATOM 150. panta un EOTKL 41. panta iztulkošana, neskatoties uz atšķirīgo vārdisko skanējumu 	Slg. 1990, I-495 HV, 162
Galda vīns (lieta C-217/88)	1990	<ul style="list-style-type: none"> • dalībvalstu pienākums ieviest Kopienų tiesības ar piespiedu pasākumu palīdzību - neparedzamu grūtību gadījumā pienākums lojāli sadarboties ar Komisiju 	Slg. 1990, I-2879 HV, 209
Factortame (lieta C-213/89)	1990	<ul style="list-style-type: none"> • pagaidu tiesību aizsardzība, lai īstenotu Kopienų tiesības - nacionālo tiesu pienākums piemērot pagaidu noregulējumu, neskatoties arī uz pretrunā esošiem priekšrakstiem nacionālajās tiesībās 	Slg. 1990, I-2433 HV, 38
Zuckerfabrik Süderdithmarschen (apv. lietas C-143/88 u.c.)	1991	<ul style="list-style-type: none"> • pagaidu tiesību aizsardzība arī pret Kopienų tiesību ieviešanu - nacionālās tiesas drīkst apturēt pamatojoties uz Kopienų tiesībām izdota administratīvā akta izpildi - šauri iztulkojami priekšnoteikumi: • būtiskas šaubas par tiesību akta spēkā esamību, • jautājums ir iesniegts EKT, • pieteikuma iesniedzējam draud smagas, nelabojamas sekas, • pietiekami novērtēta Kopienų interese, lai regulai būtu praktiska iedarbība 	Slg. 1991, I-415 HV, 220
TA-Luft (lieta C-361/88)	1991	<ul style="list-style-type: none"> • direktīvas nedrīkst ieviest ar normu konkretizējošiem iekšējiem normatīvajiem aktiem - ieviešamajiem noteikumiem ir jābūt saistošiem ne tikai valsts pārvaldei, bet arī trešajām personām - pamatojums: tiesiskā drošība (pilsonim ir jāzina savas tiesības) • direktīvas nedrīkst ieviest ar administratīvo praksi⁸ 	Slg. 1991, I-2567 HV, 170

Krājums 1994, I-3325 (= HV, 24. un turpm. lpp.); taču plašs „valsts”, attiecībā uz kuru var attiecināt direktīvas, jēdziens: arī organizācijas, kas, pamatojoties uz valsts izdoto tiesību aktu un esot tās uzraudzībā, sniedz pakalpojumus sabiedrības labā, EKT, lieta C-188/89, *Foster*, Krājums 1990, I-3313. Direktīvu tiešā piemērojamība citos gadījumos ir jāvērtē atsevišķi no attiecīgo direktīvu konkrētu noteikumu tiešās piemērojamības, EKT, lieta 8/81, *Becker*, Krājums 1982, 53.

⁶ Ņemiet vērā skaidrojumu EKT spriedumā, apv. lietas C-10/97 - C-22/92, IN.CO.GE.'90 u.c., Krājums 1998, I-6307: tikai piemērošanas pārākums.

⁷ Skat. arī EKT, lieta 14/83, *von Colson un Kamann*, Krājums 1984, 1891 (tajā pašā dienā), kā arī EKT, lieta C-106/89, *Marleasing*, Krājums 1990, I-4135 = HV, 29, 174.

⁸ Skat. līdz šim EKT, lieta 102/79, *EWG-Betriebslaubnis für Kfz.*, 1980. gada Krājums 1980, 1473.

Eiropas Ekonomiskā zona-I (atzinums 1/91)	1991	<ul style="list-style-type: none"> patstāvīga EEK jurisdikcija ir nesaderīga ar EKT autonomiju un funkcijām (plānotās) EEK tiesas judikatūras saistošā daba saskaņā ar EEKL 164. pantu (vēlāk EKL 220. pantu, šobrīd ESDL 19. panta pirmo daļu) būtu pretrunā tiesu sistēmas būtībai un tādējādi arī Kopienas tiesiskajiem pamatiem noteikumi dibināšanas līgumos un EEKL ir jāiztulko atšķirīgi arī tad, ja to vārdiskais skanējums ir vienāds - jo līgumu mērķi ir atšķirīgi un EEKL neparedz suverēno tiesību nodošanu EKT ir jāpiedalās Kopienas tiesību tālākā attīstībā, ņemot vērā līguma mērķus - skaidra apņemšanās <i>piemērot un iztulkot Kopienas tiesības, ņemot vērā konkrētu mērķi...</i> EEKL kā „tiesību kopienas konstitucionāls akts“ - pamatojums „tiesību kopienai“, nevis „konstitucionālam aktam“ 	Slg. 1991, I-6079 HV, 32, 432
Großkrotzenburg termoelektrostacija (lieta C-431/92)	1995	<ul style="list-style-type: none"> objektīva direktīvu iedarbība, ja tās uzliek nepārprotamus un noteiktus pienākumus (šajā gadījumā: projektiem, kam nepieciešama IVN) 	Slg. 1995, I-2189 HV, 30
Alcan (lieta C-24/95)	1997	<ul style="list-style-type: none"> ierobežota tiesiskā palāvība prettiesiska valsts atbalsta gadījumā - tiesiskā palāvība nepastāv, ja saskaņā ar EKL 93. pantu (vēlāk EKL 88. pantu, šobrīd ESDL 108. pantu) netiek ievērota procedūra - valsts iestādes nedrīkst pārvērtēt Komisijas pieprasījumu atdot prettiesiski sniegto atbalstu 	Slg. 1997, I-1591 HV, 727
Inter-Environnement Wallonie (lieta C-129/96)	1997	<ul style="list-style-type: none"> direktīvu iepriekšēja iedarbība - pasākumu, kas apdraud mērķa sasniegšanu, nepieļaujamība jau ieviešanas periodā⁹ 	Slg. 1997, I-7411 HV, 196
īpaši, valstu atbildība saskaņā ar Kopienas (Savienības) tiesībām			
Francovich (apv. lietas C-6/90 un 9/90)	1991	<ul style="list-style-type: none"> dalībvalstu atbildība par direktīvu neieviešanu¹⁰ saskaņā ar Kopienas tiesībām (pamatlēmums) - pamatojums: izriet no „ar EEK līgumu izveidotās tiesību sistēmas būtības“ - <i>effet utile</i> un lojalitātes Kopienām arguments - atbildības priekšnosacījumi: • subjektīvu tiesību piešķiršana kā direktīvas mērķis, • šo tiesību saturs var tikt identificēts no direktīvas teksta, • cēloņsakarība 	Slg. 1991, I-5357 NJW 1992, 165 HV, 188
Brasserie du Pêcheur/Factortame (apv. lietas C-46/93 un 48/93)	1996	<ul style="list-style-type: none"> dalībvalstu atbildība saskaņā ar Kopienas tiesībām par tieši piemērojamo Kopienas tiesību pārkāpšanu - tiesnešu ieviestās valsts atbildības attaisnojums ar uzdevumu „nodrošināt tiesiskumu“ saskaņā ar EKL 164. pantu (vēlāk EKL 220. pantu, šobrīd ESDL 19. panta pirmo daļu) - atbildības priekšnosacījumu noteikšana citastarp pēc analogijas piemērojot EKL 215. panta otro daļu (vēlāk EKL 288. panta otro daļu, šobrīd ESDL 340. pantu) un saskaņā ar vispārējiem tiesību principiem, kas ir kopīgi DV tiesību sistēmām - atbildība tikai pietiekami būtiska pārkāpuma gadījumā (no šī brīža attiecas arī uz trūkumiem, ieviešot direktīvu) - atbildība arī par prettiesisku likumdevēja rīcību - vaina nav atbildības priekšnoteikums - par kompensācijas apmēru 	Slg. 1996, I-1029 HV, 176
Dillenkofer (apv. lietas C-178/94 u.c.)	1996	<ul style="list-style-type: none"> atbildības priekšnosacījumi par pietiekami būtisku pārkāpumu un subjektīvu tiesību piešķiršana 	Slg. 1996, I-4845 HV, 193
Hedley Lomas (lieta C-5/94)	1996	<ul style="list-style-type: none"> atbildība par Kopienas tiesībām neatbilstošu administratīvo praksi 	Slg. 1996, I-2553 HV, 187
Köbler (lieta C-224/01)	2003	<ul style="list-style-type: none"> atbildība par Kopienas tiesībām neatbilstošiem Augstāko tiesu spriedumiem - tikai <i>acīmredzama</i> pārkāpuma gadījumā; piemēram, ja nolēmumā netiek ņemta vērā attiecīgā Kopienas Tiesas judikatūra - atbildība tikai kā zaudējumu atlīdzināšana naudā – nav nepieciešama Kopienas tiesībām neatbilstošā nolēmuma pārskatīšana 	Slg. 2003, I-10239, HV, 195

⁹ Skat. arī EKT, lieta C-422/05, Lidostas radītais skaļums, Krājums 2007, I-4749.

¹⁰ Par valsts atbildību direktīvu nepareizas ieviešanas dēļ skat. EKT, lieta C-392/93, Britu telekomunikācijas, Krājums 1996, I-1631.

Kompetenču sadalījums			
Lietas nosaukums	Gads	Galvenās tēzes	Avots
FÉDÉCHAR (lieta 8/55)	1956	<ul style="list-style-type: none"> [netieši noteikto pilnvaru] (<i>implied powers</i>) princips - „Kā starptautiskajās, tā nacionālajās tiesībās atzītu iztulkošanas metožu piemērošana ..., saskaņā ar kurām starptautiska līguma vai likuma noteikumi vienlaicīgi satur tādus [nerakstītus] priekšrakstus, bez kuriem minētie noteikumi būtu bezjēdzīgi vai tos nevarētu saprātīgi un lietderīgi piemērot.” 	Slg. 1956, 295 HV, 133
AETR (lieta 22/70)	1971	<ul style="list-style-type: none"> netieši noteikta Kopienas kompetence noslēgt starptautiskus līgumus¹¹ - var tikt izsecināta arī no sekundāro tiesību aktiem ministru pieņemts lēmums kā Padomes vai (Padomē apvienojušos) DV pārstāvju lēmums atbilstoši kompetenču sadalījumam 	Slg. 1971, 263 HV, 231, 380
Vispārējā tarifu preferenču sistēma I (lieta 45/86)	1987	<ul style="list-style-type: none"> tiesiskā pamata izvēlei jābūt pamatotai ar objektīviem, tiesas pārbaudei pakļautiem iemesliem¹² atsaukšanās uz EEKL 235. pantu (vēlāk EKL 308. pantu, šobrīd ESDL 352. pantu) iespējama tikai subsidiāri 	Slg. 1987, 1493 HV, 150
Imigrācijas politika (apv. lietas 281,283-285,287/85)	1987	(piemērs Kopienų tiesību piemērošanai un iztulkošanai, ņemot vērā konkrētu mērķi)	Slg. 1987, 3203 HV, 134
Produktu drošuma direktīva (lieta C-359/92)	1994	<ul style="list-style-type: none"> tiesību tuvināšana iekšējā tirgū saskaņā ar EEKL 100.a panta pirmo daļu (vēlāk EKL 95. panta pirmo daļu, šobrīd ESDL 114. panta pirmo daļu) attiecas arī uz noteikumiem par pasākumiem attiecībā uz konkrētiem produktiem vai produktu grupām un, atsevišķos gadījumos, arī uz noteikumiem par individuāliem pasākumiem attiecībā uz šādiem produktiem 	Slg. 1994, I-3681 HV, 137
Pievienošanās ECK (atzinums 2/94)	1996	<ul style="list-style-type: none"> Kopienām nav kompetence pievienoties ECK - arī ne saskaņā ar EKL 235. pantu (vēlāk EKL 308. pantu, šobrīd ESDL 352. pantu) - pamatojums: iesaistīšanās ECK radītajā starptautiskajā institucionālajā sistēmā būtu radījusi fundamentālas institucionālas sekas un tai būtu „konstitucionāltiesiska dimensija“. 	Slg. 1996, I-1763 HV, 131
Lidostu tranzīts (lieta C-170/96)	1998	<ul style="list-style-type: none"> „Trešā pīlāra“ ietvaros pieņemtie lēmumi nedrīkst pārsniegt Kopienas kompetences - līdz šim EKT veiktā pārbaude saskaņā ar ESL L. pantu (vēlāk 46. pantu) 	Slg. 1998, I-2763 HV, 157
Tabakas reklāma (lieta C-376/98)	2000	<ul style="list-style-type: none"> Kopienas kompetencē nav tabakas reklāmas pilnīgs aizliegums - kompetences robežas iekšējā tirgus tiesību tuvināšanā saskaņā ar EKL 100.a pantu (vēlāk EKL 95. pantu, šobrīd ESDL 114. pantu) pantu (viena no pirmajām lietām, kur stingri kontrolēta kompetence)¹³ 	Slg. 2000, I-8419 HV, 143
Institucionālās tiesības			
Lietas nosaukums	Gads	Galvenās tēzes	Avots
Roquette Frères / Isoglucose (lieta 138/79)	1980	<ul style="list-style-type: none"> Eiropas Parlamenta uzklauššana kā būtisks formas ievērošanas priekšnoteikums - „būtiski Līgumā gribētajam <i>institucionālajam līdzsvaram</i>“ - „atspoguļo ... būtisko <i>demokrātijas principu</i>, saskaņā ar kuru tauta ar tās pārstāvju sapulces starpniecību piedalās suverēnās varas īstenošanā“ uzklauššana ir notikusi tikai tad, ja EP ir paudis savu viedokli 	Slg. 1980, 3333 HV, 158, 164

¹¹ Secinājums atkārtoti apstiprināts EKT, apv. lietas 3,4,6/76, *Kramer*, Krājums 1976, 1279 (= HV, 383). Kopienas noslēgto starptautisko līgumu mērķis var būt arī starptautisku institūciju izveidošana, EKT, atzinums 1/76, Iekšējās kuģošanas fonds, Krājums 1977, 741 (= HV, 427).

¹² Secinājums atkārtoti apstiprināts EKT, lieta C-300/89, *Titāndioksīds*, Krājums 1991, I-2867.

¹³ Ņemiet vērā arī atgriešanos pie „plašas“ kompetences kontroles EKT, lieta C-380/03, *Tabakas reklāma II*.

Les Verts (lieta 294/83)	1986	<ul style="list-style-type: none"> ceļot prasību par atzīšanu par spēkā neesošu, notiek EP pasīva leģitimizācija (attiecībā uz iepriekšējo 173. pantu)¹⁴ - pamatojums: EEK kā <i>tiesību kopiena</i>, kurā ne DV, ne Kopienas institūcijas nav pasargātas no tiesas kontroles • EEKL kā Kopienas konstitucionāls akts 	Slg. 1986, 1339 HV, 32, 145
Černobiļa I (lieta C-70/88, otrais spriedums)	1990	<ul style="list-style-type: none"> ceļot prasību par atzīšanu par spēkā neesošu, notiek EP aktīva leģitimizācija (attiecībā uz iepriekšējo 173. pantu)¹⁵ - pamatojums: institucionālā līdzsvara ievērošana - citi tiesību aizsardzības līdzekļi var izrādīties nepietiekami - ņemiet vērā: 26. un 27. rindkopā argumentācija nav vairs juridiska, bet gan tiesībspolitiski pamatota un pretrunā (toreiz) spēkā esošajām tiesību normām! 	Slg. 1990, I-2041
Vispārējā tarifu preferenču sistēma II (lieta C-65/93)	1995	<ul style="list-style-type: none"> • institūciju lojālas sadarbošanās pienākums¹⁶ - ņemiet vērā līdzību ar valsts tiesību principu par institūciju savstarpējo lojalitāti - ja EP konsultēšanas procedūras ietvaros nesniedz savu viedokli noteiktajā termiņā, Padomei nav tas jāsaņemas, lai turpinātu rīkotos 	Slg. 1995, I-643 HV, 110, 166
Ekonomiskās pamatbrīvības			
Lietas nosaukums	Gads	Galvenās tēzes	Avots
Diamantarbeiders (lieta 2 un 3/69)	1969	<ul style="list-style-type: none"> • plašs EEKL 12. pantā (vēlāk EKL 25. pantā, šobrīd ESDL 30. pantu) norādītā maksājuma ar muitas nodevām līdzvērtīgu iedarbību jēdziens - katra, lai arī cik maza, iekšzemes vai ārvalstu precēm, kuras šķērso robežu, vienpusēji uzlikta finansiāla nasta, arī tad, ja tā nav muitas nodeva tās patiesajā izpratnē, neatkarīgi no nastas apzīmējuma un tās piemērošanas veida, kā arī tad, ja tā netiek uzlikta par labu valstij un tai nav diskriminējoša vai protekcionistiska iedarbība, un prece, kurai tiek uzlikta nasta, nekonkurē ar iekšzemes precēm 	Slg. 1969, 211
Dassonville (lieta 8/74)	1974	<ul style="list-style-type: none"> • plašs EEKL 30. pantā (vēlāk EKL 28. pantā, šobrīd ESDL 34. pantā) norādītā pasākuma ar kvantitatīviem importa ierobežojumiem līdzvērtīgu iedarbību jēdziens¹⁷ - „jebkurš DV izdots tirdzniecību regulējošs noteikums, kas ir piemērots, lai tieši vai netieši, faktiski vai potenciāli kavētu ekonomisko apriti Kopienas iekšējā telpā” 	Slg. 1974, 837 HV, 458
Van Binsbergen (lieta 33/74)	1974	<ul style="list-style-type: none"> • plašs pakalpojumu sniegšanas brīvības ierobežojuma jēdziens: arī nediskriminējoši ierobežojumi - visas „prasības, kas ... ir piemērotas, lai nepieļautu vai sarežģītu pakalpojuma sniedzēja nodarbošanos”¹⁸ - taču pastāvēt būtiskām sabiedrības interesēm, var tikt attaisnotas īpašas, no profesiju reglamentējošajiem noteikumiem izrietošas un nediskriminējošas prasības 	Slg. 1974, 1299 HV, 600
Walrave un Koch (lieta 36/74)	1974	<ul style="list-style-type: none"> • darba ņēmēju pārvietošanās brīvības horizontālā iedarbība uz privātpersonu kolektīviem pasākumiem darba un pakalpojumu tirgū 	Slg. 1974, 1405 HV, 539
Cassis de Dijon (lieta 120/78)	1978	<ul style="list-style-type: none"> • noteikumi par precēm izvirzāmajām prasībām kā pasākumi ar kvantitatīviem importa ierobežojumiem līdzvērtīgu iedarbību EEKL 30. panta (šobrīd ESDL 34. panta) izpratnē¹⁹ - tāpat arī noteikumi, kas attiecas vienādi kā uz iekšzemes, tā uz importa precēm; tādējādi <i>de facto</i> tiek ieviests izcelsmes valsts princips - taču šāds ierobežojums var tikt attaisnots, ja to prasa „būtiskas sabiedrības intereses“ (⇒ nerakstītās robežas - samērīgums) 	Slg. 1978, 649 HV, 456
Buy Irish (lieta 249/81)	1982	<ul style="list-style-type: none"> • saskaņā EEKL 30. pantu (šobrīd ESDL 34. pantu) nav atļautas valsts organizētas vai atbalsstas iekšzemes produktu reklāmas kampaņas 	Slg. 1982, 4005 HV, 462

¹⁴ Ņemiet vērā jau vēlāk skaidri formulēto noteikumu EKL 230. panta pirmajā rindkopā, šobrīd ESDL 263. panta pirmajā rindkopā.

¹⁵ Ņemiet vērā jau vēlāk skaidri formulēto noteikumu EKL 230. panta otrajā rindkopā, šobrīd ESDL 263. panta otrajā rindkopā.

¹⁶ Skat. jau iepriekš EKT, lieta 204/86, Grieķija/Padome, Krājums 1988, 5323.

¹⁷ Ņemiet vērā ierobežojumu 1993. gada spriedumā lietā *Keck*.

¹⁸ It īpaši, noteikumi atļaujas saņemšanai, kas ietver sevī arī amata kvalifikācijas prasības, EKT, lieta C-76/90, Sāger, Krājums 1991, I-4239.

¹⁹ Secinājums atkārtoti apstiprināts EKT, lieta 178/84, *Reinheitsgebot für Bier* (alus sastāvdaļu ierobežojumi), Krājums 1987, 1227 (= HV, 489).

Apzīmējuma „alus” attiecināšana tikai uz produktiem, kas ir izgatavoti saskaņā ar tradicionāliem vācu raudzēšanas noteikumiem, netika attaisnota ar būtisku patērētāju interešu ievērošanu, jo konkrētajā gadījumā pietiktu arī ar noteikumiem par attiecīgu marķējumu. Absolūts aizliegums pārdot alu ar piedevām nebija attaisnojams, jo tas nebija samērīgs saskaņā ar EEKL 36. pantu (vēlāk EKL 30. pantu, šobrīd ESDL 36. pantu).

<p>Īrijas abortu aizliegums (lieta C-159/90)</p>	<p>1991</p>	<ul style="list-style-type: none"> • sr nacionālajām tiesībām atļaut medicīniska grūtniecības pārtraukšana kā pakalpojums saskaņā ar EEKL 60. pantu (vēlāk EKL 50. pantu, šobrīd ESDL 57. pantu) • studentu apvienību sniegta informācija par iespējām pārtraukt grūtniecību citās dalībvalstīs netiek aizsargāta ar EEKL 59. pantu (vēlāk EKL 49. pantu, šobrīd ESDL 56. pantu) (īstenotas tiek tikai tiesības uz vārda brīvību)²⁰ 	<p>Slg. 1991, I-4685 HV, 329</p>
<p>Atkritumu pārvadāšana (lieta C-2/90)</p>	<p>1992</p>	<ul style="list-style-type: none"> • arī atkritumi ietilpst EEKL 30. panta (šobrīd ESDL 34. panta) piemērošanas jomā - arī nepārstrādājami atkritumi • taču importa ierobežojumi var tikt attaisnoti ar būtiskām dabas aizsardzības interesēm - citastarp norāde uz principu, ka videi nodarīts kaitējums jālabo, pirmām kārtām novēršot tā cēloni saskaņā ar EEKL 130r. panta otro daļu (vēlāk EKL 174. panta otro daļu, šobrīd ESDL 191. panta otro daļu) 	<p>Slg. 1992, I-4431 HV, 444, 499</p>
<p>Keck (apv. lietas C-267, C-268/91)</p>	<p>1993</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Dassonville</i> formulas ierobežošana: neattiecas uz preču tirdzniecības noteikumiem - noteikumu, kas attiecas uz precēm, un noteikumu, kas attiecas uz to tirdzniecību, nošķiršana: vispārīgi preču tirdzniecības noteikumi, kas vienādi ietekmē iekšzemes un ārvalstu ražojumu izplatīšanu, nav pasākumi ar kvantitatīviem importa ierobežojumiem līdzvērtīgi pasākumi - tas attiecas, piem., uz noteikumiem par veikalu slēgšanas laiku, EKT, apv. lietas C-69/93 un C-258/93 (1994) 	<p>Slg. 1993, I-6097 HV, 466 Slg. 1994, I-2355</p>
<p>Gebhard (lieta C-55/94)</p>	<p>1995</p>	<ul style="list-style-type: none"> • brīvība veikt uzņēmējdarbību kā vispārīgs nediskriminējošs ierobežojums: arī pasākumi, kas tās īstenošanu „var liegt vai padarīt mazāk pievilcīgu“, ir brīvības veikt uzņēmējdarbību ierobežojumi, kam ir jābūt attaisnojamiem • šādi ierobežojumi ir attaisnojami tikai tādā gadījumā, ja tie ir <ul style="list-style-type: none"> • piemērojami nediskriminējošā veidā • attaisnojami ar būtiskām sabiedrības interesēm • samērīgi (piemēroti un vajadzīgi) (t.s.Gebhard formula)²¹ 	<p>Slg. 1995, I-4165 HV, 589 We, 316</p>
<p>Bosman (lieta C-415/93)</p>	<p>1995</p>	<ul style="list-style-type: none"> • profesionālo futbolistu darba ņēmēju pārvietošanās brīvība - plašs darba ņēmēju pārvietošanās brīvības ierobežojuma jēdziens saskaņā ar EEKL 48. pantu (vēlāk EKL 39. pantu, šobrīd ESDL 45. pantu): arī nediskriminējoši ierobežojumi²² - EEKL 48. panta (šobrīd ESDL 45. panta) <i>tiešā horizontālā iedarbība</i>: attiecas arī uz sporta apvienību izdotajiem noteikumiem attiecībā uz profesionālajiem futbolistiem - noteikumi par spēlētāju pāreju, kā arī ierobežojumi attiecībā uz spēlētājiem no citām dalībvalstīm kā darba ņēmēju pārvietošanās brīvības prettiesiski ierobežojumi 	<p>Slg. 1995, I-4921 HV, 545</p>
<p>Francijas zemnieku blokādes (lieta C-265/95)</p>	<p>1997</p>	<ul style="list-style-type: none"> • dalībvalstu pienākums iejaukties importa blokāžu gadījumā saskaņā ar EKL 30. pantu kopsakarā ar 5. pantu (šobrīd ESDL 34. pantu kopsakarā ar ESL 4. panta trešo daļu)²³ - dogmatiski: DV <i>aizsargāšanas pienākums</i> nodrošināt pamatbrīvību īstenošanu - DV ir jāpielieto visi piemērotie līdzekļi, lai nodrošinātu efektīvu Kopienų tiesību piemērošanu tiktāl, ciktāl tā nepierāda, ka tās rīcība radītu sekas sabiedriskai kārtībai tādā veidā, ka DV ar saviem līdzekļiem šīs sekas nevarētu novērst (!) - kompensācijas piedāvājums nevar novērst Līguma noteikumu pārkāpumu 	<p>Slg. 1997, I-6959 HV, 106</p>

²⁰ Ņemiet vērā: tā kā Kopienų tiesību piemērošanas jomā tādējādi neietilpst dalībvalstu noteiktie ierobežojumi, kā tiesību aizsardzības līdzeklis var tikt izmantota tikai ECT. Tā paralēlā lietā *Open Door and Dublin Well Woman v. Ireland* konstatēja ECK 10. panta prettiesisku aizskārumu (ECT, 1992. gada 29. oktobra spriedums, NJW, 1993, 773).

²¹ Šajā formulā ir apkopoti attiecībā uz visām pamatbrīvībām vispārīgi attiecināmi un Eiropas Savienības tiesas praksē atzīti priekšnoteikumi, lai attaisnotu netiešu diskrimināciju un nediskriminējošus ierobežojumus.

²² Taču ņemiet vērā korigējošo jēdziena ierobežošānu EKT, lieta C-190/98, *Graf*, Krājums 2000, I-493 (= HV, 550): ietekme nedrīkst būt ne pārāk neskaidra, ne pārāk netieša, lai ietekmētu pieeju darba tirgum.

²³ Tagad skat. arī EKT, lieta C-112/00, *Schmidberger*, Krājums 2003, I-05659 (= HV, 527).

Centros (lieta C-212/97)	1999	<ul style="list-style-type: none"> • brīvība veikt uzņēmējdarbību aizsargā arī tādu dalībvalsts sabiedrību, kas ar mērķi apiet nacionālos normatīvo aktus filiāli ir atvērusi citā dalībvalstī, sabiedrības reģistrācijas valstī neveic uzņēmējdarbību un tagad visu uzņēmējdarbību vēlas veikt valstī, kurā tā ir atvērusi savu filiāli - apstiprinoša atbilde uz pārrobežu elementa esamību, noliedzosa atbilde uz ļaunprātīgu brīvības veikt uzņēmējdarbību izmantošanu - kreditori ir pietiekami aizsargāti tādējādi, ka sabiedrība civiltiesiskajā apgrozībā piedalās kā saskaņā ar ārvalsts tiesībām nodibināta sabiedrība, EKT, lieta C-167/01, <i>Inspire Art</i> 	Slg. 1999, I-1459 HV, 594
Angonese (lieta C-281/98)	2000	<ul style="list-style-type: none"> • aizlieguma diskriminēt darba ņēmējus pilsonības dēļ (EKL 39. panta otrā daļa, šobrīd ESDL 45. panta otrā daļa) <i>tiešā horizontālā iedarbība</i> attiecībā uz darba devējiem - interpretējot sprieduma tekstu gramatiski, pat attiecībā uz „privātpersonām“ vispārīgi - netiešu diskrimināciju var attaisnot objektīvi iemesli - SKEPSE LITERATŪRĀ: privātā autonomija, kas tiek garantēta kā pamattiesība, šādā veidā var tikt vājināta 	Slg. 2000, I-4139 HV, 541
Schmidberger (lieta C-112/00)	2003	<ul style="list-style-type: none"> • pamattiesības kā ekonomisko pamatbrīvību robežas - interešu „svēršana“ ir jāveic, ņemot vērā visus konkrētā gadījumā apstākļus, lai sasniegtu taisnīgu līdzsvaru - ņemiet vērā: dogmatiski EKT secinājumi aprobežojas ar pašsaprotamiem formulējumiem, kas ir spēkā katrā uz cilvēktiesību ieviešanu kā pamatvērtību balstītā tiesību sistēmā! 	Slg. 2003, I-5659 HV, 527
Omega (Laserdrome) (lieta C-36/02)	2004	<ul style="list-style-type: none"> • cilvēka cieņa kā ekonomisko pamatbrīvību robeža - [cilvēka cieņa] kā pamattiesība un svarīgs sabiedriskās kārtības elements var attaisnot arī noteiktu pakalpojumu (šajā gadījumā: simulācijas spēļu, kurās notiek nonāvēšana ar lāzieročiem, rīkošana) aizliegumu - aizliedzot pakalpojumu, dalībvalstīm ir rīcības brīvība, ņemot vērā šī tiesiskā labuma [cilvēka cieņas] aizsardzību to konstitūcijās 	Slg. 2004, I-9609 HV, 316
Laval (lieta C-341/05)	2007	<ul style="list-style-type: none"> • arodbiedrību pienākums ievērot pakalpojumu sniegšanas brīvību kolektīvu pasākumu gadījumā²⁴ - līdz ar to būtiskai arodbiedrību pamattiesību īstenošanai attiecībā uz ārvalstu pakalpojumu sniedzējiem ir jābūt attaisnojamai (!) 	Slg. I-11767
Pamattiesības			
Lietas nosaukums	Gads	Galvenās tēzes	Avots
Stauder (lieta 29/69)	1969	<ul style="list-style-type: none"> • pamattiesības kā Kopienų tiesību vispārīgie tiesību principi²⁵ 	Slg. 1969, 419 HV, 301
Nold (lieta 4/73)	1974	<ul style="list-style-type: none"> • kopīgās DV konstitucionāltiesiskās tradīcijas kā EKT judikatūras par pamattiesībām pamats - par tādu var kļūt arī starptautiskie līgumi cilvēktiesību jomā, kuriem DV ir pievienojušās • pamattiesības var tikt ierobežotas sabiedrisko interešu labā (īpaši Kopienų mērķu labā) 	Slg. 1974, 491 HV, 303
Hauer (lieta 44/79)	1979	<ul style="list-style-type: none"> • kopīgās DV un ECK konstitucionāltiesiskās tradīcijas kā EKT judikatūras par pamattiesībām pamats • tiesības uz īpašumu un tiesības izvēlēties profesiju kā pamattiesības²⁶ - var tikt ierobežotas, ņemot vērā to sociālo funkciju (salīdzinošajās tiesībās balstīta argumentācija ar robežām) - samērīgums kā robežu-robeža, pamattiesību kodola absolūta aizsardzība 	Slg. 1979, 3727 HV, 304

²⁴ Skat. arī EKT, lieta C-438/05, Viking.

²⁵ Ņemiet vērā, ka pēc 1970. gada sprieduma lietā *Internationale Handelsgesellschaft* (skat. iepriekš, 1. lpp.) pamattiesību aizsardzība Kopienās var tikt nodrošināta tikai Kopienų tiesību līmenī un nevis ar nacionālajām pamattiesībām, kuras nevar piemērot.

²⁶ Pārskatu par atsevišķām līdz šim EKT ieviestajām pamattiesībām skat. *Hummer/Simma/Vedder*, *Europarecht in Fällen*, 3. izdevums, 1999, 436. un turpm. lapas; *Kingreen*, grām.: *Calliess/Ruffert* (izdevējs), *EUV/EGV*, 2. izdevums, 2002, EKL 6. pants, 93. un turpm. rindkopas.

<p>Hoechst (apv. lietas 46/87, 227/88)</p>	<p>1989</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Komisijas izmeklēšanas pilnvaras konkurences tiesību jomā <ul style="list-style-type: none"> - pamatojoties uz speciāliem tiesiskiem pamatiem (sekundārajās tiesībās); dalībvalstu iestāžu atbalstīšanas pienākums - Komisijai ir jāievēro procedūras garantijas, kas noteiktas nacionālajās tiesībās. Nacionālās tiesas drīkst pārbaudīt piemērotos piespiedu līdzekļus, taču ne pašu lēmumu par pārbaudi veikšanu ● Kopienų tiesību iztulkošana atbilstoši pamattiesībām ● tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību valsts varas īstenotā ierobežojumu gadījumā; valsts pārvaldes likumības princips ● pamattiesības uz dzīvokļa neaizskaramību (atšķirībā no VFKT sniegtās Pamatlikuma 13. panta interpretācijas) ir piemērojamas tikai attiecībā uz privātiem dzīvokļiem, nevis arī uz uzņēmumu darījumu telpām²⁷ 	<p>Slg. 1989, 2859 HV, 307</p>
<p>Banānu tirgus kārtība (lieta C-280/93)</p>	<p>1994</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● plaša brīvības izvēlēties profesiju ierobežošana <ul style="list-style-type: none"> - vairākkārtēji kritizētais piemērs „plašai“ robežu-robežu pārbaudei un tādējādi ar to saistītā <i>maz efektīvā pamattiesību iedarbību</i> EKT jurisdikcijā - vienpusēja Kopienų likumdevēja „plašās rīcības brīvības“ pastiprināšana pamattiesību aizskāruma gadījumā - pamattiesību ierobežojums ir prettiesisks tikai tad, ja pasākums ir „ačīmredzami nepiemērots“ 	<p>Slg. 1994, I-4973 HV, 85</p>
<p>Biopatentu direktīva (lieta C-377/98)</p>	<p>2001</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● cilvēka cieņa kā pamattiesība²⁸ <ul style="list-style-type: none"> - ņemiet vērā: angļu valodas versija nerada šaubas par to, ka EKT izpratnē runa ir ne tikai par objektīvi tiesisku principu, bet arī par pamattiesībām (subjektīvām tiesībām); tagad skat. arī EKT, lieta C 36/02, Omega (Laserdrome) - pamati cilvēka cieņas dogmatikai netiek likti (īpaši atklāts paliek jautājums, vai cilvēka cieņu var ierobežot) 	<p>Slg. 2001, I-7079</p>
<p>Carpenter (lieta C-60/00)</p>	<p>2002</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ņemot vērā pamattiesības uz ģimenes dzīvi, valsts, kurā persona no citas dalībvalsts sniedz pakalpojumus, nedrīkst liegt uzturēšanos šīs personas laulātajam savā teritorijā; attiecīgi EKL 49. pants (šobrīd ESDL 56. pants) ir jāiztulko atbilstoši šai pamattiesībai <ul style="list-style-type: none"> - sekas: laulātā izraidīšana prettiesiski aizskar pakalpojuma sniedzēja (kuram tad pašam ir jā rūpējas par saviem bērniem...) pakalpojumu sniegšanas brīvību (!) - problemātiski: tādējādi DV ir saistītas ar ES pamattiesībām arī ārpus Kopienų tiesību ieviešanas un piemērošanas telpas 	<p>Slg. 2002, I-6279</p>
<p>Mangold (lieta C-144/04)</p>	<p>2005</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● diskriminācijas vecuma dēļ aizliegums kā Kopienų tiesību vispārējs tiesību princips <ul style="list-style-type: none"> - tādējādi jāievēro vēl pirms Direktīvas 2000/78/EK ieviešanas termiņa beigām²⁹ - šis strīdīgais spriedums izprovocēja HERZOG/GERKEN uzsaukumu: „Apturiet Eiropas Kopienų Tiesu“³⁰. But it has been considered legitimate by the German Bundesverfassungsgericht.³¹ 	<p>Slg. 2005, I-9981</p>
<p>Kadi/Al Barakaat (apv. lietas C-402/05 P, C-415/05 P)</p>	<p>2008</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● tiek pārbaudīta arī tādu tiesību aktu atbilstība pamattiesībām, kas ievieš ANO Drošības Padomes Sankciju komitejas lēmumus par terorisma apkarošanu un kuru pieņemšanā Padomei nav tiesības izdarīt lietderības apsvērumus ● vēlreiz tiek nostiprināta līdzšinējā pamattiesību aizsardzības prakse, atklāti un efektīvi pārbaudot, vai tiek ievērotas tiesības uz īpašumu, tiesības būt uzklautam un tiesības uz efektīvu tiesas aizsardzību 	<p>Slg. 2008, I-6351</p>

²⁷ Tagad atšķirīgs EKT viedoklis lietā C-94/00, *Roquette Frères*, Krājums 2002, I-9011, Nr. 29, sekojot EKT, 2002. gada 16. aprīļa spriedumu, *Stés Colas Est* u. c. v. Francija.

²⁸ Šeit skat. *Rau/Schorkopf*, NJW, 2002, 2448; *Gebauer/Frahm*, EuR, 2002, 78.

²⁹ Taču tagad skat. EKT, lieta C-427/06, *Bartsch*: nav vispārīgs aizliegums, kas darbotos arī tad, ja konkrētai lietai nebūtu nekāda sakarā ar Kopienų tiesībām.

³⁰ *Herzog/Gerken*, Stoppt den Europäischen Gerichtshof, 2008. gada 8. septembra FAZ, 8.lpp. (pieejams arī www.cep.eu/fileadmin/user_upload/Pressemappe/CEP_in_den_Medien/Herzog-EuGH-Webseite.pdf) = Stop the European Court of Justice, EU Observer vom 10.09.2008 (<http://euobserver.com/9/26714/?rk=1>).

³¹ Cf. BVerfG, 06.07.2010, 2 BvR 2661/06 (Honeywell), www.bundesverfassungsgericht.de/entscheidungen/rs20100706_2bvr266106en.html; see also the dissenting vote of the Justice *Landau*.

Eiropas Savienības pilsonis			
Lietas nosaukums	Gads	Galvenās tēzes	Avots
Baumbast (lieta C-413/99)	2002	<ul style="list-style-type: none"> • brīvības pārvietoties un pastāvīgi uzturēties dalībvalstī tiešā piemērojamība (EKL 18. pants, šobrīd ESDL 21. pants) • sekundārajās tiesībās noteiktie nediskriminējošie ierobežojumi un nosacījumi ir jāpiemēro atbilstoši Kopienų tiesību vispārējiem pamatprincipiem, īpaši samērīguma principam 	Slg. 2002, I-7091
Zhu un Chen (lieta C-200/02)	2004	<ul style="list-style-type: none"> • uzņēmējā dalībvalstī dzimušie nepilngadīgie Savienības pilsoņi, kuru vecāki nav Savienības pilsoņi, bauda brīvību pārvietoties un pastāvīgi uzturēties šajā dalībvalstī <ul style="list-style-type: none"> - šajā gadījumā: uzturēšanās tiesības Apvienotajā Karalistē Ķīnas valstspiederīgam bērnam, kas, piedzimstot Belfāstā (Apvienotajā Karalistē), ir lūdzis Īrijas (!) pilsonību - atsaukšanās uz minēto brīvību nav atkarīga no pārcelšanās uz citu DV - atsaukšanās uz minēto brīvību nav atkarīga no vecuma - bērna atsaukšanās uz minēto brīvību nav atkarīga no tā, vai viņam ir pietiekami līdzekļi uzturam, ja vecāks, kas rūpējās par bērnu, rūpējas arī par veselības apdrošināšanu un nodrošina pietiekami uzturētājus (skat. Direktīvas 90/364 1. panta pirmo daļu) • uzturēšanās tiesības arī tam vecākam, kas uztur bērnu un ir līdzās tam <ul style="list-style-type: none"> - jo savādāk bērna uzturēšanās tiesības <i>praktiski nebūtu iespējams realizēt</i> - uzturēšanās tiesības jau izriet no EKL 18. panta (šobrīd ESDL 21. pants) 	Slg. 2004, I-9925